

Kosovo o Kosovë, història d'una discrepància

Mentre els uns es reclamen hereus dels antics il·liris que habitaven Dardània, el nom de Kosovo a l'antiguitat, els altres reivindiquen la gran Sèrbia que florí als Balcans a la baixa edat mitjana, fins que fou sotmesa pels otomans. Els uns acataren el nou imperi islàmic i, fins i tot, s'islamitzaren majoritàriament; els altres, en canvi, mantingueren l'ortodòxia cristiana, amb orgull, fins a l'actualitat. Per als uns la vella Dardània és ara Kosove (en albanès), per als altres continuarà essent Kosovo (en serbo-croat). Totes dues comunitats comparteixen un país de 10.887 km², però els uns, els albanesos, hi són més del 70% de la població i els altres, els serbis, hi són minoritaris.

Les arrels del conflicte, doncs, arriben fins a l'antiguitat, quan les onades de pobles eslaus envaïren els Balcans als segles V i VI, tot desplaçant les antigues comunitats il·líriques i tràcies, d'idioma comú, vers la costa. Tanmateix, no és fins al segle XI que sorgí el primer regne de Sèrbia, unificat pel rei Miquel de Zeta (Montenegro), que uneix les dues grans regions eslaves del sud: Zeta i Raska (la Sèrbia estricta). L'altre gran regne eslav rival és el búlgar, que pugna amb els serbis pel control de Macedònia. Mentrestant, Kosovo és ocupat i colonitzat pel serbis, que sotmeteren les poblacions d'arrel il·lírica –albanesos per als seus veïns– autòctones. La regió esdevé el centre del poder dels nemànides, la primera dinastia sèrbia, que unificà les tribus eslaves del sud. Vet ací per què per als serbis d'avui Kosovo és la Sèrbia Vella, origen del seu primer estat nacional. El 1330, la batalla de Kùnstendil, contra búlgars i bizantins, significà la conversió de Sèrbia en gran potència balcànica. El rei serbi Esteve VII Duschan *el Gran* inicià la conquesta de Macedònia i Albània i el 1347 s'autoproclamà emperador, tsar, de serbis i grecs. Sèrbia era, aleshores, al cim del poder, però...

L'eclosió dels otomans frustrà qualse-

El propassat 17 de febrer el parlament kosovar proclamà la independència de Kosovo, fins aleshores regió meridional de Sèrbia. Fi d'un conflicte o inici d'un altre? País de majoria albanesa, els serbis el reclamen com el seu bressol nacional. Tot plegat, un contenciós que s'arrossega des del llunyà segle XV, quan els turcs otomans conqueriren la regió.

vol temptativa d'un imperi eslav meridional encapçalat pels serbis. Arribats als Balcans, el 28 de juny del 1389 –data de gran transcendència en la història de Sèrbia–, els turcs derrotaren el rei serbi Llätzer de Raska a la batalla de Kosovo Polje, no gaire lluny de la capital kosovar, Pristina. Sèrbia es convertí en un estat vassall dels otomans i foren inútils els intents de sostroure's de la sobirania turca del rei serbi Jordi Brancovix (1427-56). El 1458 tot Sèrbia, definitivament, fou annexionada a l'imperi Otomà.

La gran migració. Serbis i albanesos resistiren, de primer, als turcs i a la progressiva islamització. A la veïna Albània sorgí un cabdill, Gjergj Kastri-

ota, *Skandërberg* (1403-68), que resistí els otomans durant 25 anys i reté vassallatge al rei català Alfons IV el Magnànim. És l'època en què Catalunya posà el seu penó d'or i gules al castell de Croia (Kruje) i nomenà virreis per a Grècia, Albània i Esclavònia. Tanmateix, finalment, foren inútils els esforços de les potències cristianes contra l'avanç dels turcs als Balcans i, en morir Skandërberg, Albània caigué en poder de la Sublim Porta (el govern otomà).

Així doncs, a la regió, s'hi establí un imperi musulmic que respectà cristians i jueus, però que també fomentà les conversions. Si bé els serbis mai no renunciaren a la fe cristiana ortodoxa, sí que ho feren els albanesos, convertits majoritàriament a l'islam. De més a més, des del segle XV es produí una migració continuada d'albanesos cap a la regió de Kosovo –Kosove en la seva llengua– que progressivament abraçaren el credo islàmic. Altrament, l'Església Ortodoxa de Sèrbia mantingué la resistència a Kosovo, però fou debades, puix que des de la fi del segle XVII els serbis abandonaren en gran nombre el territori, i emigraren vers la regió de Raska i Bòsnia –és la *gran migració* de la qual parlen els seus llibres d'història–, mentre el seu lloc era ocupat per noves onades d'albanesos que s'hi assentaren fins a formar la majoria del país. La configuració nacional de Kosovo canvià radicalment i, com en el passat, hi tornà a ser majoritària la gent de parla il·lírica, fins a l'actualitat.

La independència de Sèrbia. Sèrbia, la històrica regió de Raska, amb capital a Belgrad, s'aixecà en armes contra la dominació turca el 1875, que acabà amb la intervenció russa i el reconeixement de la independència de Romania, Sèrbia i Montenegro al congrés de Berlín (juny-juliol de 1878). El 1871 els serbis havien obert un seminari ortodox a Prizren –sud kosovar– i, reconeguda la seva independència, segons els termes de la pau de Santo Stefano (març de 1878) entre russos i turcs, els fou conferida la sobirania sobre el nord de Kosovo fins a Pristina. Els albanesos hi reaccionaren contra i, precisament, a la disputada Prizren, fou creada la Lliga de Prizren, que uní tots els pobles albanesos en defensa de la territorialitat d'Albània. Els albanesos comptaren

Uns estudiants fan un acte de suport als serbis kosovars, al voltant d'un mapa de Kosovo on hi ha assenyalats els monestirs ortodoxos serbis, a la Universitat de Belgrad, el març del 2004.

amb la simpatia de les potències occidentals, però això no els evità de ser esclafats pel soldà d'Istanbul el 1881.

Des del primer moment, Sèrbia pretengué liderar un moviment panslavista, la dels eslaus del sud, és a dir els iugoslavs, i s'oposà a la intromissió de les potències estrangeres en l'escenari balcànic, sobretot d'Àustria-Hongria, que cobejà i de fet aconseguí Bòsnia i Hercegovina l'octubre del 1908. Així doncs, els austro-hongaresos posaren fi a la revolta bosniana que, com a més indrets de l'imperi, fou conseqüència de l'aparició del moviment dels Joves Turcs aquell mateix any, que no deixaren de petjar el poder autocràtic del soldà.

Els Joves Turcs, però, pretengueren la turquització de l'imperi i aviat sorgiren les desavinences, entre més, amb els albanesos, correligionaris islàmics, però contraris a la política assimilista de la nova casta dirigent turca. Un exemple, a Kosovo s'aplicà una llei electoral, el 1908, que impedia de votar a tothom qui desconequés la llengua turca. No-

gensmenys, la nova crisi dels Balcans, que acabà amb la Primera Guerra Balcànica (1912-13), frustrà els intents dels regeneracionistes turcs d'imposar-se. Sèrbia, Bulgària, Montenegro i Grècia constituïren el març del 1912 la Lliga Balcànica, per contrarestar l'expansió austro-hongaresa als Balcans. Els aliats declararen la guerra a Turquia, que restà reduïda, definitivament, al seu territori europeu actual. Sèrbia conquerí Kosovo, amb una acollida triomfal dels serbokosovars i la frustració dels albanokosovars, aliats dels turcs. Des del 1912 el govern de Belgrad començà un procés d'assimilació del territori i onades d'immigrants serbis s'establiren a la nova província annexionada. Altrament, des del 17 de desembre del 1912 Albània era un país independent, malgrat les apetències territorials italianes.

Kosovo i Iugoslàvia. Sèrbia, declaradament panslavista, mantingué una actitud hostil contra la presència d'Àustria-Hongria a Bòsnia i Hercegovina. El desenllaç fatal fou l'assassinat

de l'arxiduc Ferran –l'hereu austro-hongarès– i la seva esposa a Sarajevo el 28 de juny del 1914, a mans d'un militant de l'organització secreta sèrbia Mà Negra. L'imperi Austro-hongarès demanà responsabilitats a Belgrad, que contestà amb la mobilització general. Aquests fets desembocaren, a partir del complicat joc d'aliances europeu, en la Primera Guerra Mundial (1914-18), de la qual Sèrbia sortí enfortida amb la creació del regne dels eslovens, croats i serbis, posteriorment Iugoslàvia. Kosovo, íntegrament, fou annexionat a Sèrbia, la qual cosa no canvià amb la proclamació de la comunista República Federativa després de la Segona Guerra Mundial. El 1974, Kosovo aconseguí l'autonomia –però com a regió sèrbia–, que Milosevic derogà el 1989. I vet ací la causa de l'esclat del conflicte, amb intervenció de les potències exteriors, que ha tingut com a epíleg, de moment, la proclamació de la independència de la disputada regió dinou anys més tard.

David Garrido